

1. 200 афоризмів Євгена Сверстюка / упоряд. Ореста Ковцун. – Київ: Києво-Могилян., 2012. – 32с.
2. Зузяк Л. «Українська Хартія вільної людини» -- модель нашого розвитку // Верховинські вісті –2015. – Жовтень (№41). – С.9 .
3. Коцюбинська М. Кризь велику призму/ М.Коцюбинська // Слово і час. – 1990. №9. – С.26-27 .
4. Кошелівець І. Окремий Євген Сверстюк / Іван Кошелівець // Сучасність. – 1998 – Число 12. С. 88-94
5. Криштальський А. У сядві СЛОВА. Афоризми, філософські максими та роздуми Євгена Сверстюка / упоряд. А.Криштальський. – Луцьк: Волинська мистецька агенція «Терен», 2018. – 19-23с.
6. Сверстюк Є. Блудні сини України: зб.есеїв, літ.-критич. ст./ упоряд. Тарас Марусик. – Київ : Знання, 1993. – 255 с.
7. Сверстюк Є. На святі надій: вибране / упоряд. Валерія Андрієвська, Раїса Лиша; ред. Олександр Рибалко. – Київ : Наша віра, 1999. – 5-9 с., 29-30 с.
8. Сверстюк Є. Представлення Української Хартії вільної людини // Наша віра. – 2012.
9. – Грудень №12(296). С.1-2, с.6-7, с.10-11.

Галина ОСТАПЧУК
(Київ, Україна)

НАНОМИСТЕЦТВО ЯК ЦІННІСТІЙ ТА НОВАЦІЙНИЙ СЕГМЕНТ КУЛЬТУРИ

В умовах стрімкого зростання людських можливостей видозмінювати живу природу, виникає питання про мету і спрямованість втручань, та про міру відповідальності людини за докільля. В пошуках нових цивілізаційних цінностей ми звертаємося до осмислення життєвого світу, за Г.-Г. Гадамером, до переходу від «світу науки до світу життя». «В наші дні ми чекаємо від філософії «життєвого світу» у всій ширині життєвого досвіду і його опрацювання, його прояснення і збагачення» [1,с.7]. Зрозуміти феномен життя в умовах впровадження новітніх технологій, де порушуються межі між природним та штучним, між живим та неживим, допомагає не тільки наука, а й мистецтво. Це стало можливим завдяки швидкому розвитку новітніх технологій, прагненню науковців та бізнесменів популяризувати ці технології через мистецькі засоби, зацікавленістю адаптувати та по-мистецьки досягнути дійсність, змодельовати майбутнє. В свою чергу наномистецтво візуалізує наукові данні, інформує широку аудиторію про наносвіт, нанотехнології, популяризує наукові знання.

Мистецтво і наука будучи творчими процесами, є альтернативними формам людської діяльності та пізнання світу. Завдяки розвитку нанотехнологій мистець проникає в глибинний світ явища (живі клітини, бактерії, тканини), котре стає предметом його творчого захоплення. Бажання людини освоїти світ, тобто зробити його зрозумілим і доступним, породжує спрощену заміну реальної дійсності через мистецтво, яка задовольняє потребу повсякденного інформаційного існування людини. Сучасне мистецтво намагається переосмислити взаємодію між людиною . природою, наукою, технологіями та привернути суспільну увагу до них, змодельовати майбутнє людини та світу. Долаючи виклики сучасності, використовуючи в мистецькій сфері різноманітні наукові методи, технології, автор тим самим виконує герменевтичну та спекулятивну функцію. В такому разі ми можемо говорити про наукове мистецтво, що поєднує науку, технології та мистецтво і виражається через наномистецтво, як нову форму сприйняття.

Наномистецтво було започатковане у 2004 р. вченим фізиком та художником Крісом Орфеску, для його створення не потрібні « фарби та художній замисел, але не обійтись без

«його величності» випадку та потужного мікроскопу» [2]. Це новий вид мистецтва, що опирається на сучасні технології, з якими пов'язані сподівання та розв'язання нагальних проблем в різних сферах життєдіяльності людини, як сьогодні так і в майбутньому. Основним завданням є залучення широкого загалу до розуміння особливостей нанотехнологій, які є символами покращення якості життя, спростування чуток і страхів перед новим.

Створення наномистецьких творів є досить складним процесом. На першому етапі створюються природні наноскульптури, що візуалізуються за допомогою мікроскопів під контролем комп'ютера. «Моя художньо-науково-технічна творчість починається в лабораторії, де за допомогою фізичних та хімічних процесів я створюю різні структури, свого роду наноскульптури. В основному це робота на молекулярному та атомному рівнях» [2]. В подальшому, за допомогою мистецьких технік митець інтерпретує наукове зображення у витвір мистецтва, і з просвітницькою метою демонструє глядачу, цим самим створює привабливий імідж нанонаукам та нанотехнологіям. Автор демонструє наноскульптури на рівні атомів, молекул за допомогою хімічних реакцій, фізичних процесів, свого роду, «розкриває» природні наноструктури - поверхню золотої плівки, збільшує у десять тисяч разів, показує нанопалички індій-оксиду цинку, наночастинки сплаву заліза й галію. Наноскульптури становлять собою візуалізований об'єкт, потребують наукової та мистецької оцінки, і як наслідок, із застосуванням технологічних та наукових засобів проходить процес сцієнтизації мистецтва. Візуалізація поєднує в собі зображення та імпресіоністичну уяву, і засновники цього виду мистецтва пропонують використовувати термін «уявозображення» для характеристики реальних та уявних об'єктів. Зміна світоглядної парадигми традиційної культури безумовно впливає на всю тотальність буття людини та природи, докорінно змінює реалії їх взаємодії. Звідси і виникає ідея наномистецтва, як принципово нового візуально естетичного сприйняття. У відповідності з його принципами необхідна гуманізація всіх людських відносин, включаючи як безпосередньо відносини між людьми, так і відносини людини до живої природи.

Для презентації нанотехнологій необхідним є «помістити людей всередину нанооб'єкту». Важливим є перехід від «механічного» бачення і проникнення до чуттєвого бачення, де творчість, уява та сприйняття відіграють суттєву роль у пізнання об'єкта нанотехнологій та по мистецьки презентують його [3]. Часто в інсталяціях демонструють перетворення в живій природі, використовуючи нанофотонні моделі, структури, звуки.

Поширеною практикою в США для популяризації нанотехнологій є програми, що охоплюють практичні заняття, театральні постановки, відеофільми, графіка, мультимедійні проекти, вистави. Демонстрація проходить в різних локаціях, для різного споживача, спрямована на драматизацію конфліктів, емоцій, гуманістичних ідей, що виникають у процесі пошуку та впровадження результатів в практику. Освітні заклади надають підтримку мистецьким резиденціям та дослідницьким центрам, спільна співпраця митців та науковців дає можливість об'єднати культури та спонукає до роздумів про науку і мистецтво як взаємопов'язані для суспільної синергії.

В Україні організовано телепроект «Культурні афіші здорової людини. Нано-мистецтво в Чернівцях» де поєднано перформативне мистецтво, музика для пояснення необхідності поєднання освіти, науки та мистецтва тепер і в майбутньому. В проекті «Тепле місто» (Нано-Франківськ) розробники, зацікавлені в просуванні нанотехнологій, залучили до організації та фінансування бізнес, управлінців, креативну молодь. У просторі заводу «Промприлад» створено урбан-лабораторію, робоклуб, арт-цех, галерея, мультимедіа-хаб, офіси інноваційних компаній та партнерських організацій, що дає змогу інформувати про нанотехнології, проводити свого роду просвіту серед населення поза бізнесовими та науково-дослідними колами. Це продуманий діалог про соціальні та етичні аспекти використання нанотехнологій та наноматеріалів, залучення суспільства до розвитку науки.

Таким чином, наномистецтво визначає вектор поступу сучасного наукового знання, на яке покладається завдання популяризації нанотехнологій сучасності щодо можливостей знаходження шляхів забезпечення більш-менш пристойного майбутнього людства.

Література:

1. Гадамер Г.-Г. Актуальность прекрасного. – М.: Искусство. 1991. – 367с.
2. Искусство в стиле нано. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.nanonewsnet.ru/articles/2011/iskusstvo-v-stile-nano>
3. Феномен життя в сучасному філософському дискурсі. / [М.М.Кисельов, Т.В.Гардашук, Ю.А.Іщенко, С.І.Грабовський]; Ніжин: Вид. Лисенко М.М., 2018. – 296 с.

Людмила ПАВЛИШИН
(Тернопіль, Україна)

МОРАЛЬНІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВА ЖИТТЯ ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФСЬКИХ ПОГЛЯДАХ Ф. НІЦШЕ ТА В. ВИННИЧЕНКА

Нівелювання особистості, падіння моральних цінностей, духовний занепад тогочасного суспільства спонукали Ф. Ніцше та В. Винниченка до пошуку шляхів, які б продемонстрували людині істинні життєві орієнтири. Важливу роль у цьому відіграла «філософія життя», представники якої Ф. Ніцше, В. Дільтей, Г. Зіммель, А. Бергсон, О. Шпенглер зосереджували увагу на декадансі тогочасного суспільства, шукали способи подолання людської недосконалості. Впродовж багатьох століть(XXI ст. не є винятком) людина прагнула панувати над природою, використовувати її у власних цілях заради певних матеріальних інтересів. В зв'язку з цим світ перетворився на поле діяльності людини-дослідника, людини-узурпатора, яка намагалася змінити його, підкорити на службу їй. Так, наприклад, М. Гайдеггер вбачав велику загрозу з боку людини, що, озброївшись новітніми технічними засобами, по споживацькому ставиться до багатств природи, забуваючи при цьому, що, знищуючи її, вона руйнує також і себе, спустошуючи власний внутрішній світ. Ф. Ніцше зазначав, що «найзагальніша ознака сучасної епохи: неймовірне падіння гідності людини в її власних очах» [2, с. 43]. Великі надії мислитель покладав на гармонійних, сильних духовно і фізично особистостей. Тільки вищий тип людини зможе вийти за межі добра і зла, створити нові моральні цінності, що будуть свідчити про розквіт нового життя і водночас стануть тими засобами, які дозволять людині подолати саму себе, рухаючись по тих шляхах, що ведуть до надлюдини.

Зосереджуючись на постатях В. Винниченка та Ф. Ніцше, варто, насамперед, зазначити, що вони були неординарними людьми, привертали увагу оточуючих своїми вчинками, словами. Винниченко та Ніцше дуже схожі на героїв своїх творів, що дає підстави говорити про тісне переплетення їхнього особистого життя з літературними сюжетами, які вони відображали. Мислителі намагалися зберегти індивідуальність, не бути схожими на інших, щиро вірили у власні сили. Створюючи основи нової моралі, вони ні на мить не сумнівалися у її доцільності. Завдання Ніцше полягало «...в створенні цілковитого перевороту в сфері етики, в зміні прищепленої християнської моральної оцінки людських справ, в переоцінці цінностей» [3, с. 50]. Як Ніцше, так і Винниченко, покладали великі сподівання на ідею «переоцінки цінностей», адже з тими, що вже існували, неможливо побудувати суспільство нового типу, у якому б могла з'явитися нова людина. Перш за все потрібно було переоцінити християнські і традиційні моральні цінності, адже традиційна мораль, підігнана під рамки пересічної людини, була для Ніцше неприйнятною через свою здатність ганьбити всіх, хто не шанує її, не кориться їй, не ставиться з особливою повагою до неї.

Зосередженість на нормах моралі спонукали Винниченка до аналізу моральності як індивідуальної цінності. Критика християнської моралі, а не християнства як такого, об'єднувала Ф. Ніцше та В. Винниченка. Людина у своїй індивідуальній поведінці обмежена загальними нормами, що сприяють її долученню до соціуму. Про недосконалість та некоректність цих норм Винниченко вів мову у своїй праці «Про мораль пануючих і мораль